
NEPRIATELIA RÍMA

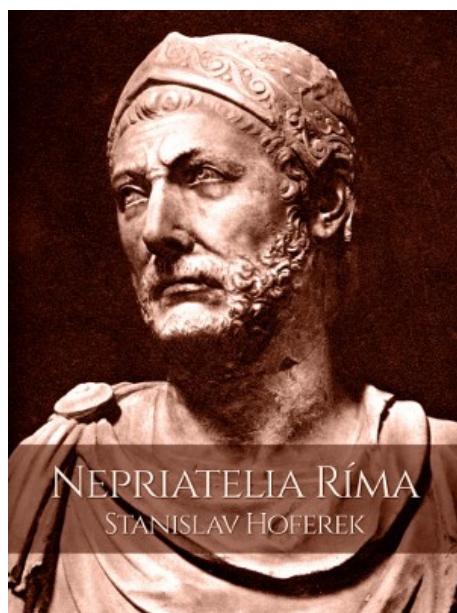
Autor	Vydavateľ	Licencia	Vydanie	GKBN
Stanislav Hoferek	Greenie knižnica	CC-BY-NC-ND	Prvé (2015)	000011

Obsah

Nepriatelia Ríma.....	1
O knihe.....	3
Kráľovstvo a republika.....	4
Kelti.....	4
Kartágo.....	4
Gréci.....	5
Neskoré obdobie republiky.....	6
Numídia.....	6
Rimania.....	6
Otroci.....	7
Rané cisárstvo (principát).....	8
Židia.....	8
Dákovia.....	8
Germáni.....	9
Neskoré cisárstvo (Dominát).....	10
Húni.....	10
Góti.....	10
Parti a Peržania.....	11
Epilóg.....	12

O KNIHE

Dnes sa Rímska ríša berie ako súčasť dejepisu. Z učebných materiálov sa môžeme dozvedieť o Ríme naozaj dosť. Rimania mali zaujímavú kultúru, efektívnu armádu a zanechali za sebou viac ako mestá a cesty. Rím ovplyvnil jazyky polovice planéty, vytvoril základy súčasného právneho systému a v podstate vybudoval Európu. Z malého mesta sa stala svetová ríša, ktorá obchodovala aj so vzdialenou Čínou a Indiou.

Posolstvom tejto krátkej knihy je informovať o nepriateľoch, na ktorých Rimania počas svojej rozpínavosti narazili. Kto vie, aké by to bolo, keby sme sa neučili o dejinách Ríma, ale o dejinách Kartága. Alebo aký by bol svet, keby sa Attilovým nástupcom podarilo vytvoriť dlhotrvajúcu a efektívnu ríšu. Počas svojej existencie Rím niekoľkokrát padol na kolená a nebolo treba veľa, aby sa už nepostavil. Prečítajte si o národoch, ktoré vyplienili Rím, zničili légie alebo si kúpili časť rímskej armády i to, ako Rimania prerazili šíky ich rivalov.

KRÁLOVSTVO A REPUBLIKA

Zánik Rímskej ríše je zároveň zánikom Antiky i celého Staroveku. Nové štáty ťažili z toho, čo Rimania vytvorili pred nimi. Doteraz sa stretávame s Rímskym právom, všetky románske jazyky (španielčina, francúzština, taliančina, rumunčina a iné) vznikli priamym vplyvom rímskej latinky a poznáme ich kultúrne diela. V čase svojej najväčšej slávy bol Rím obrovským impériom a samotné mesto ako prvé na svete prekročilo milión obyvateľov. Rimania prehrávali bitky, ale len málokedy prehrávali vojny. Cesta k sláve však nikdy nie je úplne jednoduchá a neraz narazili rímske légie na súpera, ktorý mal reálnu šancu nahradiť Rím, prípadne nasmerovať celosvetové dianie úplne iným smerom.

Kelti

Ak sa spomenie konflikt medzi Rímom a Keltami, najčastejšie sa tým myslí Caesarove ťaženie v Galii (dnešné Francúzsko). Galia je pomenovaná podľa Galov, čiže veľkej časti Keltov, ktorí žili práve na tomto území. Oveľa skôr ako Rimania začali svoje útoky, Galovia dobyli Rím. Podľa legendy k tomu prišlo po tom, čo Brennan, jeden z vodcov Keltov, napadol mesto Klúziom. Rimania sa pokúšali dohodnúť mier, ale nielen že ho nedohodli, ale ešte sa aj stali cieľom útoku. Brennan rozdrvil rímsku armádu a vyplienil samotný Rím.

O približne 300 rokov neskôr začali Rimania postupne dobýjať Galiu. Julius Caesar si o svojom ťažení písal denník, v ktorom je okrem iného aj to, že Galiu dobyl predovšetkým samotnými Galmi. Tí totiž neboli jednotní a každý kmeň mal svoje vlastné záujmy. Keď sa zjednotili v boji proti spoločnému nepriateľovi, malo to len krátke trvanie, prípadne prišlo zjednotenie až príliš neskoro. V čase, keď sa Caesarove légie vydávali na veľké ťaženia po dnešnom Francúzsku, bola táto oblasť hustejšie obývaná ako jadro vznikajúcej Rímskej ríše, dnešné Taliansko. Pod Rímskou vládou sa Kelti neustále búrili, čo viedlo k veľkému povstaniu, ktoré viedol v Galii Vercingetorix a neskôr v dnešnom Anglicku Boudicca. Galovia boli veľkým nepriateľom Ríma, vzhľadom na ich nižšie vzdelanie si Rímski kupci dobre zarobili na jednostranne výhodných obchodoch. Galovia narobili problémy silnejúcej republike aj počas vojen s nemenej nebezpečným súperom, Kartágom.

Kartágo

Mesto Kartágo vybudovali osadníci a obchodníci z fenických miest na východnom pobreží Stredozemného mora. Spočiatku kolónia, ako každá iná, ktorú budovala jedna z vtedajších námorných veľmocí. Feničania, podobne ako Gréci, chceli získať čo najväčšiu časť Stredozemného mora pre seba a stali sa tak prirodzenými rivalmi.

Zatiaľ čo sever obsadili predovšetkým Gréci, južné Stredomorie pripadlo hlavne Feničanom. Kartágo, ako nové mesto (Kartágo skutočne znamená nové mesto, postavené pri staršom obchodnom prístave) tak bojovalo predovšetkým s Gréckymi prístavnými mestami a pokúšalo sa dobyť Sicíliu, Sardíniu a Korziku.

Keď sa proti Kartágu vypravil Pyrrhos Epirský, narobil v skutočnosti oveľa viac problémov Rimanom ako samotným Kartágincom. Tí sa cítili natoľko silní, že sa postavili proti Rímu. Námorná mocnosť, ktorá v tom čase mala v rukách prakticky celý obchod v západnej časti Stredozemného mora, mala nad Rimanmi prevahu. Rimanom sa však podarilo zmeniť námorný boj na pozemný, a to s pomocou mostíkov, ktoré sa zachytávali o kartáginské lode. Porazené Kartágo platilo vojnové reparácie, ale nevzdalo sa. Podarilo sa im tiež ustáť mimoriadne silné povstanie žoldnierov, ktorým nemali ako zaplatiť. Kartágo navyše prišlo o všetky ostrovy, vrátane Sicílie.

Napriek tomu sa nevzdali a pomocou striebra z dnešného Španielska pripravili novú armádu. Aj tentokrát mali navrch a Hannibal, ktorý prešiel cez Alpy, zaznamenával víťazstvo za víťazstvom. Všetky mestá sa pridávali na jeho stranu, ale nemohol premôcť Rím samotný.

Naproti tomu Rimania dobyli dnešné Španielsko a vypravili sa do Afriky. Po druhej vojne bolo Kartágo už len málo významné mesto, ktoré Rimania neskôr porazili a zrovnali so zemou. Len čo ho však Rimania vybudovali nanovo, už ako rímske mesto, stalo sa po Ríme najväčším mestom západnej časti ríše. Kartáginci mali veľmi odlišnú kultúru a celkovo úplne iné fungovanie spoločnosti. Ak by zvíťazili nad Rómom, dejiny Európy, ako i sveta by vyzerali odlišne.

Gréci

Rimania sa s Grékmi stretávali neustále. Už podľa legendy o založení Ríma to bol práve Aeneas, kto z dobytej Tróje dostal niekoľko utečencov až do dnešného Talianska. Ako je známe, Tróju dobyli Gréci a tí často nemali Rimanov vo veľkej láske. Keď sa Rím začal rozrastať, bol síce vojensky silný, ale ich kultúra nepresahovala úroveň Grékov. Ešte aj náboženské predstavy získali Rimania od Etruskov a tí ich prevzali práve od Grékov.

K vojenským stretom prišlo predovšetkým okolo roku 300 p.n.l., keď sa hranice Ríma a najsilnejšieho gréckeho mesta v oblasti Tarentos začali prekrývať. Aby sa to skomplikovalo, dorazil kráľ Pyrrhos na čele svojej armády, ktorá sa po spojení s armádami gréckych štátov stala naozaj silnou. V niekoľkých stretoch spôsobil Pyrrhos Rimanom obrovské škody. Pyrrhovi sa nepodarilo vytvoriť na západe takú ríšu, ako sa to podarilo Alexandrovi na východe.

Po dvoch vojnách s Kartágom sa Rimania zamerali na Macedóniu a získali si spojencov v niektorých gréckych štátoch. Výsledkom bolo kompletne podmanenie Grécka a Macedónie, dokonca v rovnakom roku, v akom padlo aj Kartágo (146 p.n.l.). Macedónci mali svoje falangy, ktoré dokázali z vojenského hľadiska úplné zázraky pri boji na rovine. Prechod na zložitejší terén však využili rímske légie a pripravili tak svojim protivníkom drvivú porážku.

NESKORÉ OBDOBIE REPUBLIKY

Rím narastajúci z mestského štátu na ríšu, prichádzal do kontaktu so stále novými civilizáciami. Nebolo ľahké vychádzať s každým po dobrom, zvlášť, keď si rímske légie nové územia veľmi často vybojovali. Obdobie neskorej republiky je zároveň zmenou poriadku. Systém riadenia, ktorý fungoval pre mestský štát, sa stával čoraz menej pružným a práve snaha o zmenu vládnutia nakoniec zabila republiku. Po tom, čo Rím dobyl Kartágo a Grécko spolu s ďalšími územiami, presunuli sa hranice na všetky smery. Nepriateľom však nečelil len na hraniciach, ale aj vo vnútri štátu. Občianske nepokoje či ozbrojené konflikty medzi jednotlivými vrstvami obyvateľstva sa nevyhli pravdepodobne žiadnemu štátu, ktorý dosiahol veľkú rozlohu.

Numídia

Po porážke Kartágo sa oblasť tohto mesta dostala pod správu Ríma, spolu s jeho kolóniami. Po smrti kráľa, ktorý bol spojencom Rimanov, bola od Kartágo neďaleká Numídia (dnešné Alžírsko a malá časť Tuniska) rozdelená medzi troch vládcov.

Najkrutejší z nich, Jugurta, neváhal jedného zo súperov zabiť a druhého vyhnat' z krajiny. Rimania zasiahli a chceli dosiahnuť rozdelenie Numídie medzi Jugurta a ďalšieho vládcu. Jugurta však podplatil Rimanov, ktorí mu následne prideliť dôležitejšiu a silnejšiu polovicu krajiny. Onedlho sa Jugurta rozhodol dobyť celú krajinu a keď znovu zasiahli Rimania, on ich opäť podplatil. Celá Numídia sa tak dostala do rúk vládcu, ktorému neboli cudzie vraždy, podplácanie či rozličné formy mučenia.

Rím však vyhlásil Numídiu vojnu a spočiatku sa Rimanom aj darilo, ale Jugurta opätovne uspel v podplácaní rímskeho vojvodu. Senát ho predvolal do Ríma na výsluch, ale ten, poznajúc systém, podplatil kľúčových tribunov ľudu. Rimania sa tak nedozvedeli vôbec nič ani v samotnom Ríme. Po svojom návrate Jugurta rímsku armádu porazil, no viac peniazmi ako silou zbraní. Požiadal o svoje uznanie ako vládcu Numídie, čo rímsky senát odmietol. Po ďalších bojoch bol Jugurta zradený a znovu sa dostal do Ríma, tentoraz v reťaziach.

Pridlhá vojna s Numídiou odštartovala zásadné zmeny tak v légiách, v ktorých mohli dovtedy bojovať len ľudia s majetkom (a tak tí, čo nemali vôbec nič, nemohli bojovať a Rím bol vojensky slabý, zatiaľ čo vojaci sa nemohli starať o svoje pozemky), ako aj v najvyššej politike. Na čelo sa dostali dve osoby, ktoré sa pričínili o pád Jugurthu a zároveň sa otvorene nenávideli. Obdobie rímskych občianskych vojen začali diktátori Marius a Sulla.

Rimania

Občianske vojny sú v histórii zaznamenávané ako obzvlášť krvavé a často vedúce k úplnému zániku. Práve občianske vojny spôsobili zánik ríše Inkov či Juhoslávie a spôsobujú konflikty vo svete. Typickými príkladmi sú Rwanda, Sudán, Kambodža, Líbya, Ukrajina a mnohé ďalšie. Rím sa tomu tiež nevyhol.

K prvému veľkému konfliktu medzi Rimanmi a Rimami došlo za diktátora Sullu (Lucius Cornelius Sulla Felix), ktorý odmietol vrátiť svoju plnú moc a šíleným spôsobom robil všetko, aby si ju udržal. Porušil pravidlá pri menovaní diktátorov a nemal pri tom problém dvakrát tiahnuť na Rím. Jeho protivník Gaius Marius túžil po samovláde rovnako a výsledkom boli neustále boje. Bol to však Sulla, kto vyhlásil tzv. proskripcie. Ktokoľvek, kto sa ocitol na zozname Sullových nepriateľov, mohol byť akýmkoľvek spôsobom zavraždený a ich majetok sa následne delil medzi vrahov a štátnu

pokladnicu. Tento systém umožnil z niektorých bohatých ľudí vytvoriť novú elitu. Po smrti Maria a Sullu sa postupne vytvoril triumvirát, vláda troch nových vládcov. K moci sa dostali Crassus (Marcus Licinius Crassus), ktorý sa stal najbohatším Rimanom vďaka Sullovým zoznamom, Pompeius (Gnaeus Pompeius Magnus) a šikovný diplomat Julius Caesar (Gaius Iulius Caesar). Kým bola ich moc v relatívnej rovnováhe, vládol mier. Po Crassovej smrti sa však začal boj o moc medzi Caesarom a Pompeiom, ktorý prebiehal v celej ríši. Počas svojej krátkej vlády sa Caesar pokúsil o vojenské výboje, ktoré však nestihol dokončiť. Mnohé z jeho projektov uviedli do praxe až jeho nástupcovia. Caesar zomrel v roku 44 pred n. l. a pohon na jeho vrahov spôsobil ďalšiu občiansku vojnu i ďalší triumvirát. cisár Caesar Augustus foto: ikimedia Commons

Víťazom tejto vojny bol jeho prasnovec Octavianus (imperator Caesar Augustus), ktorý sa po porazení svojho hlavného konkurenta Marka Antonia stal prvým rímskym cisárom. Rimania tak za približne päťdesiat rokov zažili osem diktátorov a výsledkom rozličných vojen bolo premenenie republikánskeho zriadenia na vládu jediného zástupcu ľudu, rímskeho diktátora a neskôr cisára.

Otroci

Starovek je prechodom medzi prvotnopospolnou (pravek) a feudálnou (stredovek) spoločnosťou. Príznačnou vlastnosťou staroveku je v prvom rade používanie otrokov. K otrokom sa správali rozličné civilizácie s rôznorodým rešpektom, pričom najhoršie podmienky mali otroci práve v Ríme. Ťažká práca, bezohľadné zaobchádzanie, okamžitá nahraditeľnosť a taktiež ich smrť pre pobavenie rímskeho ľudu.

Po tom, čo Kartáginci opustili Sicíliu, začali sa na nej vo veľkom stavať rímske veľkostatky, produkujúce lacné obilie. Na túto prácu bolo samozrejme potrebné obrovské množstvo otrokov a tak je práve Sicília miesto, kde začali prvé vážne konflikty medzi otrokmi a Rimanmi. Skutočná pohroma pre Rím sa však začala v meste Kápua, južne od Ríma. Spartakus, jeden z gladiátorov, prehovoril ostatných, aby namiesto istej smrti v aréne riskovali svoj život pri úteku na slobodu.

Malá skupina otrokov sa dostala ku zbraniam a podarilo sa im ujsť z mesta. Začali sa k nim pridávať iní otroci, ktorí však nemali bojový výcvik. Spartakus a ostatní gladiátori ich začali učiť bojovať. Nemali na to však priveľa zbraní a hlavne času, pretože ich už zanedlho začali naháňať rímske milície. Spartakus mal šťastie, pretože väčšina légii bola vo vojnách na západe a na východe a malé rímske milície neboli veľkým problémom.

Otroci boli obliehaní v blízkosti sopky Vezuv, odkiaľ sa však prebili až do rímskeho tábora a pri nečakanom útoku získali zásoby. Ich ďalšie smerovanie bolo na sever, do Galie, pričom cestou rozbili akékoľvek rímske sily, ktoré sa im postavili do cesty. Pod Alpami sa však rozhodli pre pochod na juh, na Sicíliu.

Darmo čakali na pomoc od pirátov, ktorí ich mali previezť na ostrov Sicília. Marcus Licinius Crassus, najväčší boháč Ríma, sa postaral o vytvorenie silnej armády a dokázal doslovne odrezat' otrokov od zvyšku apeninského poloostrova. Len za cenu obrovských strát sa niektorým otrokom podarilo uniknúť. Zoslabená armáda otrokov sa navyše rozdelila, čo Rimania využili. Spartakus zomrel v poslednej bitke, kde podľa legendy bojoval tak ako v každej bitke v prvom rade. Cieľom povstania nebolo ukončenie otroctva v Ríme alebo dobytie niektorého mesta, len návrat do vlasti. To, že sa Spartakovi podarilo po väčšinu cesty udržať jeho armádu zloženú z najrôznejších národností pohromade, vysvetľujú jeho predošlé skúsenosti s vedením vojny.

RANÉ CISÁRSTVO (PRINCIPÁT)

Prelom letopočtov je zároveň časom, kedy sa Rímska republika menila na prvé obdobie cisárstva, tzv. principát. Cisár bol oficiálne prvým občanom Ríma a Rím samotný bol na vrchole svojej moci. Po vláde Augusta prišlo k vláde niekoľko šialencov, ako Caligula a Nero. Po nich prišlo obdobie Flaviovcov a za nimi ďalšie obdobie, známe aj ako Piatí dobrí cisári. Rím bol vo svojom zlatom veku kultúry a jeho vplyv sa rýchlo rozširoval na všetky strany. V čase najväčšej rozlohy spájala Rímska ríša Perzský záliv s Portugalskom. Ranné cisárstvo bolo však aj obdobím vojen, keď Rimania narazili na nových súperov, predovšetkým na najrôznejšie kmene Germánov.

Židia

Židia mali už v dávnych dobách svoje kráľovstvo, ktoré si strážili. Ich prosperita samozrejme priťahovala pozornosť cudzích mocností a tak nečudo, že ich územie zabrali alebo vyplenili Asýrčania, Babylončania, Peržania a samozrejme Macedónci pod vedením Alexandra Veľkého.

Rimania dobyli dnešný Izrael za Pompeia a udržali si svoju vládu. Židia následne pomohli Caesarovi udržať si moc a získali za to niekoľko výsad, napríklad nemuseli v chrámoch spomínať rímskych panovníkov. Židia sa však začali búriť a vyvolali tri silné povstania, ktoré museli potláčať rímske légie.

Hneď v prvom veľkom povstaní v roku 66 n.l. prišli Rimania o légiu a poslali na východ skúseného veliteľa Vespasiana a jeho syna Tita. Obaja budúci cisári sa pokúšali dobyť Jeruzalem, ale pre silný odpor sa to podarilo až Titovi po niekoľkých mesiacoch. Prvé povstanie začalo vyrabovaním chrámu Rimanmi a skončilo vyrabovaním druhého chrámu.

Všeobecná nespokojnosť spôsobila ďalšie dve povstania. Židia mali zákaz vstupu do Jeruzalemu a za vlády Hadriána boli nútení konvertovať na rímsku vieru. Hadriánova snaha urobila tiež nečakané zmeny v náboženskej oblasti, pretože sa kresťania oficiálne oddelili od židovskej viery.

Špeciálne miesto v dejinách vojen medzi Židmi a Rimanmi má tzv. Kitoská vojna, keď sa židovskí rebeli pustili do masakrovania Rimanov v rôznych častiach ríše, hlavne v africkej Kyréne a na Cypre. Táto vojna spôsobila minimálne pol milióna obetí, v drvivej väčšine civilistov.

Dákovia

Dákovia z dnešného Rumunska boli zaujímavým nepriateľom pre Rímsku ríšu. Údajne mierumilovný národ s dobre opevnenými hranicami podnikal cez Dunaj plieniace výpravy, ktorými okrádal rímske provincie. Cisár Domicián (Titus Flavius Domitianus), ktorý po krátkom vojenskom úspechu odišiel do Ríma sláviť svoj triumf, sa mohol len čudovať. Päť légii, ktoré zanechal pri Dunaji, utrpelo drvivú porážku. Ďalšie boje končili víťazstvom Rimanov, ale tí museli opustiť svoje pozície a presunúť sa tam, kde boli v tom čase potrebnější. Domicián dojednal mier, ktorý sa však až priveľmi približoval porážke.

Výmenou za prechod cez ich územie sa Domicián zaviazal platiť Dákovi daň. Ich nový kráľ Decebal to využil a z novozískaných peňazí upevnil svoje hranice a zaviazal si nových spojencov, ako i vojnové stroje, a to priamo od cisára. Domicián dokonca uznal Decebala za kráľa Dacie.

Nový cisár Traján (Marcus Ulpius Nerva Traianus) sa rozhodol skončiť s poplatkom a vypravil sa proti Decebalovi. Jeho légie prekročili Dunaj a dobyli dácke pevnosti, aj keď za cenu

ťažkých strát. Decebal si však udržal svoj trón a pripravil sa na novú vojnu. Zaútočil na rímskych spojencov a následne na samotné rímske územie, pričom sa pokúsil cisára Trajána otráviť. To, čo nedosiahol priamymi útokmi, sa mu darilo cez partizánsky spôsob boja. K tomu bral do svojich radov najrôznejších dezertérov z rímskeho územia. Proti novým légiam však nemal veľkú šancu a po obsadení Dácie Rimania pokračovali v partizánskom boji v Karpatoch, kde neskôr spáchal samovraždu.

Germáni

Germánske kmene boli najzarputilejším nepriateľom Rimánov po stáročia. Ako sa Rím rozrastal, čoraz častejšie sa stretával na svojich severovýchodných hraniciach s Germánmi. Prvé stretnutia Rimánov a Germánov boli pri dobývaní Galie Juliom Caesarom.

Za vlády Augusta sa Rimania pokúsili dobyť celú Germániu, čo však nebolo vôbec jednoduché a po prvých víťazstvách zaznamenali ťažkú porážku. Po stáročia sa viedli boje na riekach Rýn a Dunaj medzi Rimánmi a Germánmi, pričom každá zo strán sa pokúšala o výboje. Udalosti sa začali komplikovať za vlády Marka Aurélia (Marcus Aurelius Antoninus), ktorý prežil väčšinu svojej vlády vo vojenských táboroch na hraniciach (Limes Romanus). Keď začal Rím slabnúť, Germáni sa prehnali hranicami a spôsobili spúšť.

Omnoho závažnejší problém vznikol počas sťahovania národov, ktoré vyprovokovali Húni. Zo strachu pred nimi sa dali germánske a gótske kmene na pochod na západ, pričom obsadili časti Rímskej ríše. Germáni zároveň získali rozsiahle územia od Keltov. Boli síce kultúrne na nižšej úrovni, no vynikali v spracovaní kovov. Nikdy však neboli jednotní a jednotlivé kmene mali svoje vlastné ciele. I preto sa Rimanom podarilo dosiahnuť mier a obchodné styky s niektorými germánskymi kmeňmi, zatiaľ čo s inými boli vo vojne. Germáni boli pohybliví a po tom, čo sa Západorímska ríša začala rozpadáť, jednotlivé kmene získali nové územia. Vandali v dnešnom Španielsku a neskôr v severnej Afrike, Frankovia vo Francúzsku, Anglovia a Saxovia v dnešnom Anglicku a podobne.

NESKORÉ CISÁRSTVO (DOMINÁT)

Všetko, čo má svoj začiatok, má aj koniec. O Ríme sa hovorí, že to bola v podstate ideálna civilizácia či ríša. Dobře spravovaná, efektívna v boji a dostatočne flexibilná na to, aby zvládla obrovské množstvo problémov. Takéto impériá padajú len dvomi spôsobmi. Kompletným zničením inou mocnosťou, prípadne inou mimoriadne silnou katastrofou, alebo vplyvom najrôznejších problémov, ktoré často súvisia. Rím narazil na problémy ďaleko za hranicami, na hraniciach i vo svojom vnútri. Ťažko povedať, čo do akej miery spôsobilo pád. Isté je len to, že padol. Nebol to však pád bez boja a aj v tomto neskorom období dokázali Rimania úžasné veci. Tak, ako aj ich súper.

Húni

Ako poraziť v boji divochov, ktorí nepoznajú takmer nič iné ako boj? Takúto otázku si mohli klásť najrôznejšie podrobené národy, ktoré sa stretli s Húňmi. Bleda a hlavne Atila dorazili ako veľká voda, ale ich postup nebol len o vojne.

Húni boli majstrami v rabovaní a predovšetkým v psychologickú vojne. Dokonca do takej miery, že Rímska ríša skoro zanikla ešte predtým, ako sa Húni dostali na jej územie ako jednotný národ. Už skôr boli Húni najímaní ako žoldnieri, a to práve Rimania. Rozdelenie Rímskej ríše na východ a západ (395 n.l.) spôsobilo oslabenie celkovej sily Rimánov. Každá polovica riešila predovšetkým svoje vlastné problémy a niečo tak masívne, ako armády zjednotených Húňov, nemohli zastaviť.

Atila sa stal vládcom v roku 445 a okamžite si od Východorímskej ríše vydobyl obrovské poplatky v zlate každý rok. Udržal zároveň mier so západnou ríšou, ale len do čias, keď sa do politiky zapojila Rimanka Honoria, ktorá chcela Atilu za muža, aby jej tento za to pomohol získať trón. Ten súhlasil a začal robiť so západnou ríšou čokoľvek, čo sa mu zachcelo. Atila sa zameral na územie dnešného Francúzska, kde dobýjal mesto za mestom.

Napriek tomu, že sa Rimanom a ich vtedajším spojencom Vizigótom podarilo zvíťaziť v najväčšej a najkrvavejšej bitke staroveku (Bitka na Kataulanských poliach), Atila spolu s hladomorom zrazil Rím na kolená. Zaujímavé je napríklad to, že pod jeho velením chceli Húni stavať kúpele, podobné tým rímskym. Alebo to, že títo jazdci dokázali vyhrať niektoré boje bez akýchkoľvek strát. Kombinácia lukostrelby a ľahkej jazdy je smrteľná a tak pechota, ako aj ťažká jazda si len ťažko poradí s veľmi pohyblivými jazdcami, ktorí bravúrne ovládajú svoju taktiku. Napriek tomu, že Húni zapríčinili veľké sťahovanie národov, keď pred ich hordami utekali desiatky kmeňov, po Atilovej smrti sa ich ríša rýchlo rozpadla. Hovorí sa, že títo bojovníci na pohrebe neplakali slzy, ale krv.

Góti

Pôvod Gótov siaha pravdepodobne do južného Švédska. Rozličné gótsko-germánske kmene však precestovali naozaj obrovské územie. Po tom, čo sa Góti dostali k Čiernemu moru, boli podobne ako iné národy donútení sťahovať sa, predovšetkým pred Húňmi. Jednoduchý ľud zo severu mal problém s potravinami a Rimania im pomohli. Nezištná pomoc sa však rýchlo zmenila na úžeru, čo vyvolalo rímsko-gótsku vojnu. Spôsobilo to okrem iného aj rozdelenie Gótov na dve skupiny, Ostrogótov a Vizigótov. Vizigóti, alebo západní Góti, boli chvíľami spojencami Rimánov i Húňov. Tak ako Kelti pred stáročiami, aj oni vyplenili Rím a dobyli Galiu (dnešné Francúzsko) a Rimania proti tomu nemohli urobiť vôbec nič.

Zato Frankovia nasadili svoje sily a vytlačili Vizigótov do dnešného Španielska. Tu vytvorili

svoje kráľovstvo. Ostrogóti, alebo východní Góti, sa pridali na stranu Húnov a bojovali proti Rímu, kým sa to nezmenilo na presný opak.

Slabnúci Rím a celé dnešné Taliansko sa dostalo do rúk východných Gótov, ktorí tu vytvorili vlastné kráľovstvo. Ich kráľ Theodoric však získal takú moc, že sa proti nemu spojili dve najsilnejšie krajiny tej éry Byzancia a Franská ríša. Góti zabrali všetky najdôležitejšie časti Rímskej ríše a spolu s ďalšími kmeňmi, napríklad Vandalmi a Frankami, obsadili kompletne územie.

Keď sa Byzantský cisár Justinián (Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus) pustil do výbojov na západe, aby aspoň sčasti obnovil Rímsku ríšu, narazil predovšetkým na Gótov. Góti dobyli množstvo miest, okrem Ríma napríklad aj Atény a Spartu. Zaujímavá je predovšetkým jednoduchá taktika Gótov. Ich vojsko tvorili muži v ťažkých brneniach a ťažká kavaléria. Rimania mali proti nim o to menšiu šancu, že v tých časoch boli vojakmi i generálmi oveľa častejšie najrôznejší barbari než Rimania.

Parti a Peržania

Ako je známe, Storočná vojna trvala o niečo viac ako storočie. V porovnaní s vojnami medzi Rímom a mocnosťami na východe to neznamená vôbec nič. Za sedem storočí sa hranice posúvali len obmedzene a na veľmi krátky čas. Prvé vážne konflikty sa udiali ešte pred príchodom nového letopočtu, keď sa ťažiadostiví diktátori záverečných rokov republiky rozhodli pre ťaženie na východe.

Sulla a Pompeius dosiahli veľké víťazstvá a spolu s Caesarovými vojenskými úspechmi sa postarali o zdvojnásobenie rozlohy Ríma. Parti však rozhodne neboli ľahkými súpermi. Podobne ako Húni, aj oni dokonale poznali prostredie a vynikali v pohyblivosti. Rimania nemali tak skúsených jazdcov a légie sa dali proti lukostrelcom na koňoch použiť len s problémami. Na druhej strane mali Rimania obrovskú diplomatickú výhodu, pretože boli úspešnejší v ovládaní blízkej Arménie. Tak Rím, ako aj Parti si chceli Arméniu udržať. Už od najstarších čias to bol problém a museli zasahovať elitné légie. Len čo sa vzdialili, Parti obnovili svoju moc. Dlhý konflikt sa zamotal za Trajána, keď sa Rímska ríša natiahla až k Perzskému zálivu a ovládla staré mestá ako boli Súzy alebo Babylon.

Trajánov nástupca Hadrián sa rozhodol opustiť dobyté územia. Vypočítal si, že šanca na ich dlhodobé udržanie a vysoké náklady nestoja za námahu. Niekoľko ďalších cisárov sa zapojilo do nových bojov na východe, ale so striedavými úspechmi. Akoby vojny samotné nestačili, légie boli nakazené chorobami, ktoré sa rozšíril po celej ríši.

Slabnúci Rím sa onedlho stretol s novou mocnosťou, s Novoperzskou ríšou (Sásánovci). Tí mali na rozdiel od Partov oveľa silnejšiu armádu, predovšetkým ťažkú jazdu. Ich jazdci spolu so slonmi si dokázali poradiť s légiami a Rím postupne strácal svoje územie. Navyše potrebovali pre upevnenie svojej moci silného protivníka za hranicami a Rím bol vhodný cieľ. Boje s Peržanmi boli natoľko náročné, že samotní Rimania presunuli hlavné mesto, aby bolo bližšie k centru vtedajšieho diania.

Dioklecián a Konštantín so svojimi náboženskými myšlienkami spôsobili chaos okrem iného aj v Perzii, čo spôsobilo ďalšiu z rady vojen. Za cisára Juliána prišli Rimania o celú armádu, a to napriek tomu, že v Galii slávil výrazné úspechy. Počas dlhých storočí sa medzi Rímom (a neskôr Byzanciou) a Perziou bojovalo prakticky o všetko a v konflikte sa udiali mnohé kuriozity. Koniec vojen priniesli až Arabské výboje, keď Arabi v krátkom čase dobyli celú Perziu a všetky ázijské i africké územia Byzancie.

EPILÓG

Rím za svojej existencie narazil na množstvo nepriateľov. Po páde Rímskej ríše v roku 476 n. l., čo sa v súčasnosti považuje tiež za koniec staroveku, prevzali rímsku kultúru iné národy. Na východe sa uchovala Východorímska ríša, čiže Byzancia, ktorá veľmi ovplyvnila celú východnú Európu.

Na západe si najväčšie územia získali Frankovia, ktorí nielen zastavili vpád Arabov do Európy cez dnešné Španielsko, ale zaslúžili sa aj o pretrvanie rímskej kultúry a kresťanského náboženstva. Karol Veľký bol prehlásený za cisára v roku 800 nášho letopočtu a jeho smrť znamenala začiatok dejín súčasného Francúzska a Nemecka. Územie dnešného Talianska bolo dejiskom zaujímavých udalostí a vznikla v ňom tak renesancia, ako i oveľa neskorší fašizmus. Irónia je, že obidve tieto na prvý pohľad nesúvisajúce veci súvisia s preberaním časti kultúry Rímskej ríše. Nečudo, však od založenia Ríma (753 p.n.l.) po pád Konštantínopolu (1453 n.l.) ubehlo 2206 rokov.